

Tudi v rabi jezika je ideologija

Pogovor z Aleksandrom Bjelčevičem

Vsebinsko in kulturno SSJLK ni bil okrnjen

Danes se na ljubljanski filozofski fakulteti končuje 48. *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture* (SSJLK), ki ga je vodil dr. Aleksander Bjelčevič. Povprašali smo ga, kako je bilo, zlasti na okrogli mizi na krovno temo *Ideologija v jeziku, literaturi in kulturi*.

MILAN VOGEL

Zaradi splošnega pomanjkanja denarja je tudi letošnji SSJLK nekoliko okrnjen. Odpadel je prvi teden seminarja za začetnike, nekateri udeleženci so si bivanje plačali sami. Se manj denarja pozna še na kakovosti česa drugega?

Ne. Šparali smo tako, da so lektorji poučevanje opravili v okviru svojih delovnih obveznosti, predavatelje in izvajalce tečajev smo honorirali polovično. Pouk je ostal neokrnjen, prav tako popoldanski kulturni program.

Število seminaristov je ustaljeno, države, iz katerih prihajajo, večinoma tudi. Ali opazate kakšne novosti oziroma spremembe v strukturi seminaristov?

Ne; ker večina prejema štipendije, so vedno vabljeni predvsem stu-

dentje na lektoratih in zamejske organizacije.

Letošnja krovna tema je zelo aktualna: *Ideologija v jeziku, literaturi in kulturi*. Je sploh mogoče govoriti ločeno o ideologijah v jeziku, literaturi in kulturi ali gre za ideologijo v 'kulturi' nekega naroda?

Do neke mere ja: jezikovne ideologije so na primer prepričanja govorcev (vštevši jezikoslovce) o tem, kakšen mora biti jezik in kako ga rabiti, medtem ko so ideologije, ki jih zagovarja literatura, blazno široke, saj literatura govori tako rekoč o vsem družbenem in človeškem. – Ali imamo specifične narodne ideologije, o tem ni bilo

veliko govora. Jezikovni purizem, homofobija in podobno so univerzalne ideologije.

Kakšna so bila spraševanja na to temo na torkovi okrogli mizi, na kateri ste bili moderator, sodelovali pa so Miran Hladnik, Simon Kardum, Marko Stabej in Peter Stankovič, in kakšni odgovori?

Stabej je odgovarjal na javne kritike osnutka resolucije nacionalnega programa za jezikovno politiko, ki bi jih povzel takole: kritikom se je zdel spotakljiv uvodni, načelni del, operativni ne; iz strahu, da bo slovenščina sčasoma postala jezik za domačo rabo, so osnutku očitali redukcijo slovenščine na komunikacijsko vlogo in zane-marjanje simbolne in narodno identifikacijske; posledično izenačenje slovenščine z drugimi jeziki v Sloveniji; zakaj ni zapisano, da je slovenščina državni/uradni jezik; zakaj imajo v osnutku neslovenščine enak delež kot slovenščina. Stabej je prepričan, da je simbolna in identifikacijska vloga dovolj poudarjena v drugih dokumentih od ustave navzdol, da je osnutek operativni dokument, ki tega ne potrebuje, tolikšna pozornost do drugih jezikov pa je potrebna zato, ker je infrastruktura slovenščine precej dobro postavljena, slabše je s tem pri drugih jezikih RS.

Kaže, da predsednika komisije za izbor romana za letošnjo nagrado

kresnik Mirana Hladnika še vedno vznemirjajo pomisleki Vlada Žabota o kriterijih.

Hladnik je v polemiki naštel vse kriterije, ki so jih zapisali žiranti v preteklih letih: pomen polifonije, interpretabilnost, polifonija perspektiv, aktualnost nacionalnih, ekoloških tem, napetost, duhovitost ... in v zadnjih letih berljivost, ki je bila za Žabota kamen spotike. Zanimalo me je, ali so žiranti razpravljali o teh kriterijih, ki se zdijo objektivni, a so vendarle takšni, da jih v tekstu ni mogoče neposredno videti in zahtevajo dodatne kriterije. Hladnikov odgovor je bil kratek ne. Literarne nagrade pretežno

temeljijo na zaupanju v avtoriteto kritika in žiranta, ki svojih kriterijev ne moreta utemeljiti; ocenjevanje ostaja misterij, v katerega je posvečena elita.

Kakšno je bilo razmišljanje Petra Stankoviča o tem, ali je sodobna glasba angažirana, družbenokritična? Je to zaželeno lastnost?

Če razmišljamo o družbeni kritičnosti v sodobni slovenski popularni glasbi, moramo poudariti, da ta ni nujno v eksplicitno kritičnih besedilih. Ta so do danes postala že razmeroma predvidljiva, zlasti pa pomen v popularni glasbi ne nastaja zgolj na ravni besedil: pomeni so tudi imidž, gesta, vizualno oblikovanje, zvok, način artikulacije in podobno. Eden od slovenskih glasbenikov, ki je v tem pogledu med bolj zanimivimi, je po Stankoviču Magnifico, ki s pomočjo različnih simbolnih gest preči oziroma postavlja pod vprašaj, izziva slovenske stereotipe o 'južnjakih' oziroma 'čefurjih'. Če je na primer v slovenskem dominantnem diskurzu vse 'južnjaško' označeno kot skrajno neatraktivno, Magnifico s številnimi popularnoglasbeno razgledanimi sklici na različne balkanske kulturne oblike – oziroma, še bolj natančno, na slovenske stereotipne predstave o balkanskih kulturnih oblikah – ravno to 'južnjaškost' vzpostavlja kot višek sodobnega 'kula'.

In Simon Kardum?

Kardum je v tem kontekstu opozoril zgolj na pozersko levo usmerjenost hipsterske subkulture, ki se jasno razkriva v šminkerskem oblačenju hipsterjev. Za sklep je spregovoril še o Janševem premišljenem desantu na družbeno/ideološko nadstavbo (šolstvo, znanost, umetnost), ki ga izvaja z zakonom za uravnoveženje javnih financ.

Magnifico s simbolnimi gestami izziva slovenske stereotipe o »čefurjih«.

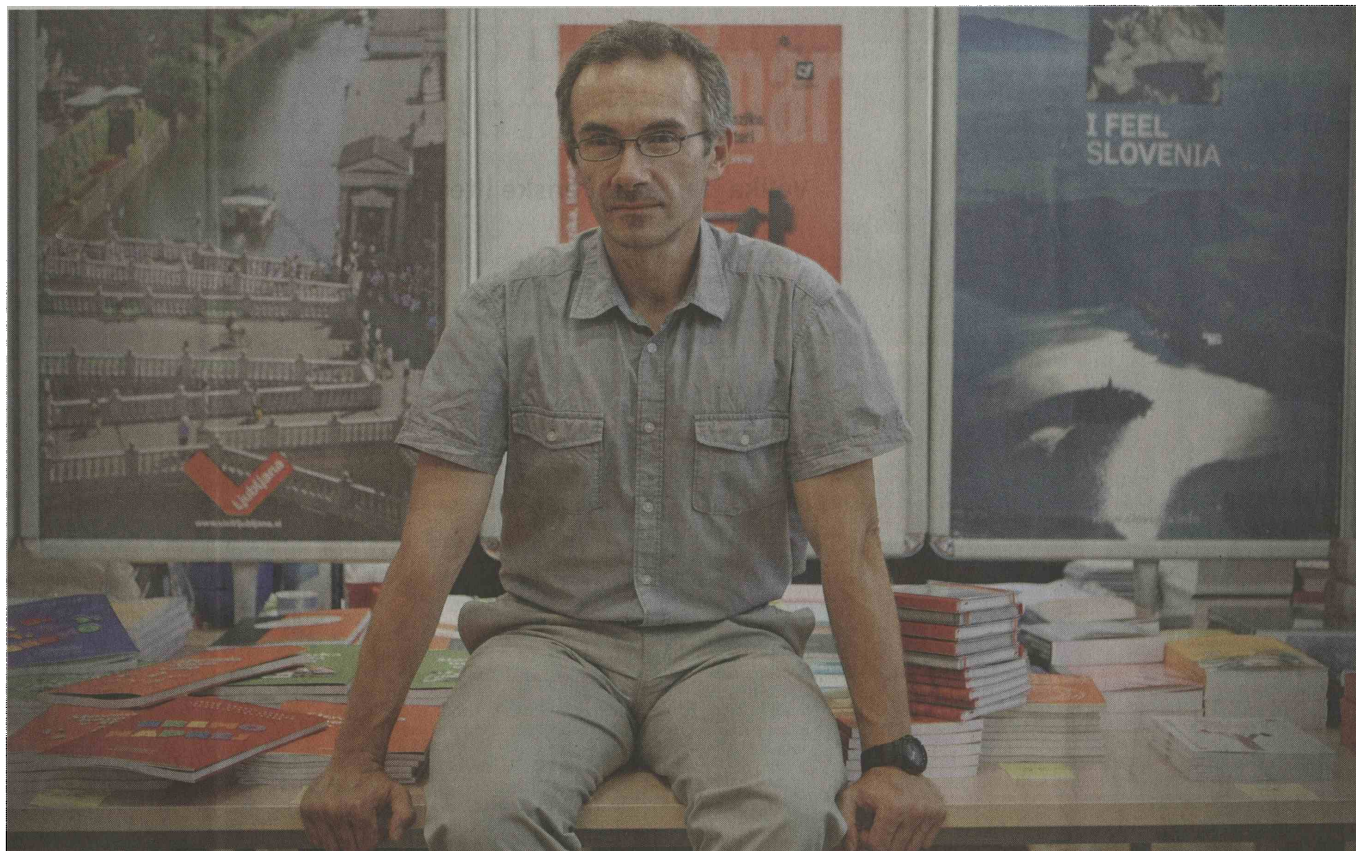
Page: 17

Reach: 130000

Country: SLOVENIA

Size: 722 cm2

2 / 2

»Jezikovni purizem, homofobija in podobno so univerzalne ideologije,« pravi Aleksander Bjelčevič. FOTO UROŠ HOČEVAR